
[Uvodnik]: Vrtnarjenje v izgubljenem paradizu?

Author(s): Draginja Nikolić

Source: *Urbani Izziv*, No. 21/22, PLANIRANJE IN UREJANJE PODEŽELJA (december 1992 / December 1992), p. 1

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180185>

Accessed: 21-02-2025 17:15 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

JSTOR

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Vrtnarjenje v izgubljenem paradizu?

Leta 1986 je Svet Evrope sprejel odločitev o začetku gibanja za ruralno Evropo, kar je dokončno potrdilo obrat v obravnavi podeželja, ki je s tem nepovratno (in) vsaj za nekaj časa postalo prostor neizkoriščenih razvojnih možnosti; ta miselni preskok je utrujenemu in naveličanemu mestu obetal izpolnitev želja po "vrnitvi k naravi" in "vrnitvi domov", izčrpanemu podeželju pa končno duhovno in materialno emancipacijo, izenačenje možnosti in prekinitev stoletja trajajočega kolonialnega odnosa do mest.

Odmev omenjenih sprememb je dosegel tudi Slovenijo; podeželje je iz domovanja Samorastnikov in Kačurjev postalo "moja dežela", katere slike lahko prodajajo karkoli: od mleka in turističnih zmogljivosti do političnih ideologij.

Kaj pa, če z idiličnega naličja "moje dežele" - spokojnih vasic in mogočnih gora - odluščimo nekaj plasti? Najbrž bi se kaj kmalu pokazale posledice brezobzirne urbanizacije, industrializacije, onesnaževanja, poenotenje krajinske slike, slaba infrastrukturna opremljenost, pomanjkanje delovnih mest, depopulacija, zaraščanje.

Nepravično bi bilo trditi, da ni bilo nič storjenega za to, da bi se položaj izboljšal: obstajajo mnogi izdelani pristopi in načrti razvoja ter prenove, različne pobude npr. v zvezi z demografsko ogroženimi območji, in številne inštitucije, ki bedijo nad njihovim izvajanjem. Neizvedljive je pred nami tudi reforma družbeno prostorske organizacije Slovenije, ki naj bi novim enotam - torej tudi številnim novim podeželskim občinam - omogočila boljše pogoje za razvoj in kakovostnejše življenje ljudi.

Po drugi strani pa tudi v tujini ne gre vse po načrtih: dislocirani proizvodni obrati multinacionalnih podjetij, ki so v zastajajočih območjih nekaj časa veljali za "rešilno bilko", so ob prvih znakih recesije in/ali ukinitvi državnih podpor začeli zapirati vrata; velikodušno zasnovana infrastruktura na podeželju je postala za dežele blaginje predraga, zaradi česar se je začel obseg servisov spet krčiti.

Iskanje se nadaljuje. Novejše zasnove - upoštevaje nekatere spoznane napake dosedanjih pristopov - gradijo na drugačnih temeljih:

- * spoznanju, da je **razvoj** dolgotrajen proces, s katerim je težko na hitro pridobivati (politične) točke;
- * spoznanju o **omejenosti virov** in potrebi po pretehtanem ravnanju z njimi in njihovem razvoju;
- * prepričanju, da **odnos med mestom in podeželjem ni nujno antagonističen**, temveč je lahko dopolnjujoč;
- * potrebi po **drugačnih načelih prostorske organizacije** kot osnovi razvoja. Dosedanje temeljno načelo - hierarhičnost - naj bi zamenjala konfiguracija omrežja kot način povezovanja in delovanja različnih sistemov;
- * poudarjanju potrebe po **iniciativnosti in podjetništvu** (v pozitivnem pomenu), ki naj bosta med osnovami endogenega razvoja podeželskih - tudi marginalnih - območij;
- * in končno, poudarjanju potrebe po **fleksibilnosti institucionalnih okvirov** in razvijanju inovativnih, npr. partnerskih odnosov.

Ko se torej zruši mit podeželja kot nespremenjenega in nespremenljivega nosilca predusem tradicionalnih vsebin in vrednot po eni in kot **praznega prostora** po drugi strani; ko prenehajo poskusi risanja zemljevidov samo podeželskega prostora ali samo mest ter se postopek urejanja prostora preneha utemeljevati s trditvijo, da bi bili "rezultati stihijnega razvoja še slabši", se urejanje (podeželskega) prostora lahko otrese zgolj funkcije retuširanja neprijetnih podrobnosti ali vrtnarjenja v izgubljenem paradizu.

Kar bi si nato lahko še zaželeli, je - v skladu z davno tradicijo - vsaj majhen "upor podeželja".

Draginja Nikolić